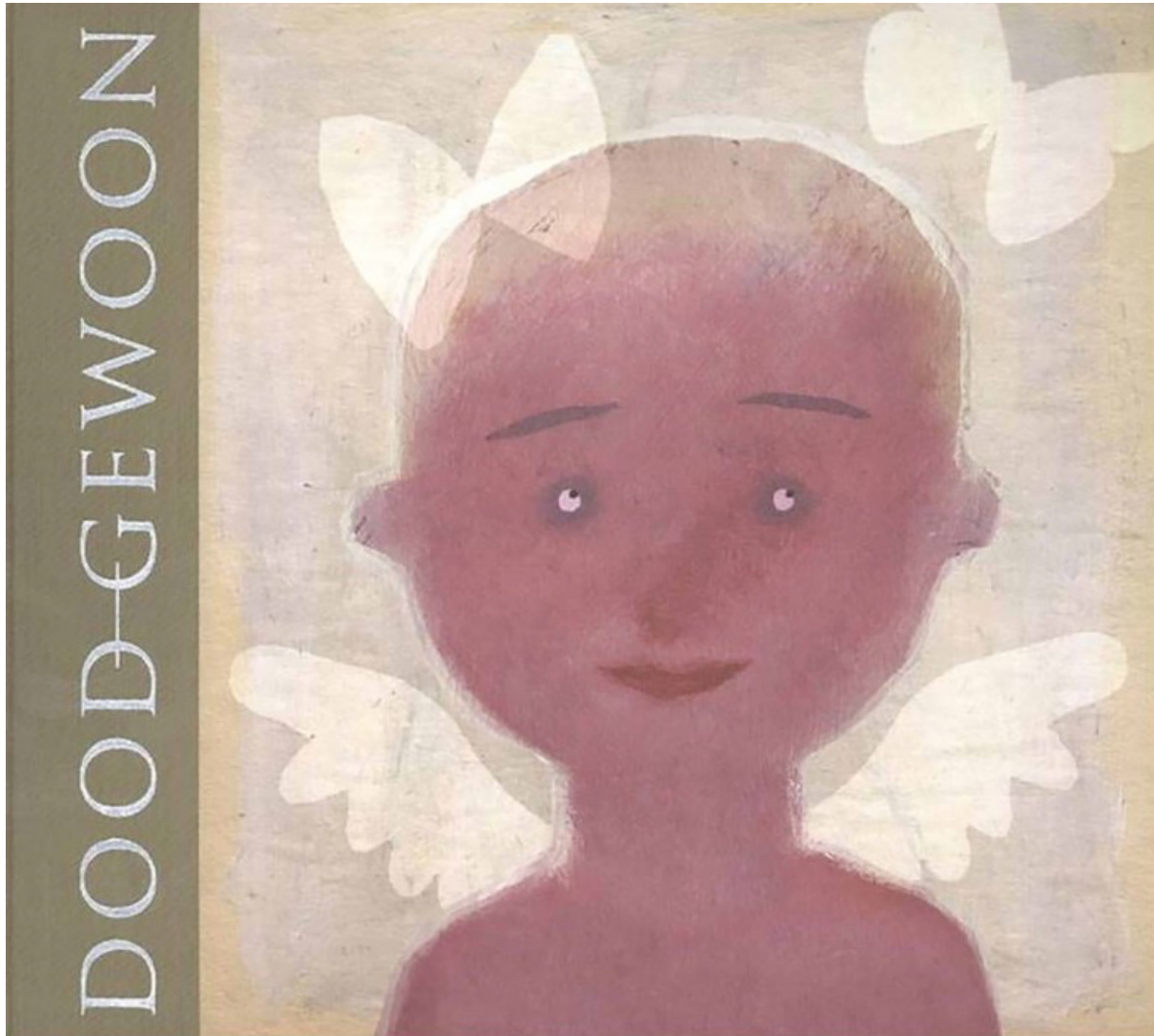

Zoomviering
18 oktober 2020

Dood-gewoon

Boekcover: Doodgewoon – Bette Westera / Sylvia Weve

Diana Vernooij

OECUMENISCHE BASISGEMEENTE DE DUIF
Amsterdam

Openingsgebed Lukas 9: 23-25

“Wie achter mij aan wil komen, moet zichzelf verloochenen en dagelijks zijn kruis op zich nemen en mij volgen. Want ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen; maar wie zijn leven verliest omwille van mij, zal het behouden.”

Lied

H.Oosterhuis/A.Oomen

Jij bent de God die mij gegeven is,
de beker die voor mij ingeschonken staat.
Mijn levenslot rust in jouw hand,
goed land is mij ten deel gevallen.
Jij bent het lot dat mij beschoren is,
mijn schaduw, de engel die mij troost mij kwelt -
laat deze kelk aan mij voorbijgaan, gauw,
ik kan geen mensen drinken.

Wie ben je, jij die mij te drinken vraagt?
Je aarzelt nog aan mijn deur, je klopt en wacht,
een dorstend hert- en ik een lege bron
dorstend naar stromen regen.

Welkom en inleiding

Goedemorgen lieve mensen, hartelijk welkom in deze zoomviering, waarin we – ieder vanuit onze eigen woonstek – samen kerk zijn, Duifgemeenschap.
Welkom mensen die nieuw zijn, mensen die er altijd zijn, of zo af en toe. Welkom familie en vrienden die speciaal voor mijn viering aansluiten, fijn dat jullie er allemaal zijn.

Het thema en het plaatje dat we net zagen is de voorkant van een prachtig boek: Dood-gewoon, een poëtisch voorleesboek van Bette Westra met prachtige tekeningen van Sylvia Weve. Vorig jaar om deze tijd gaf ik het mezelf cadeau. Het staat vol met versjes en gedichten over dood en verlies: sober en zeker niet sentimenteel. Zacht en lief, opstandig en onderzoekend, ruimhartig zijn de versjes die in het boek staan.

Vandaag sta ik stil bij de kracht en de zachtheid die het ervaren van de dood ons kan brengen. Het is niet toevallig dat ik dat vandaag doe. Vele jaren geleden ontdekte mijn huisarts dat ik wel erg vaak eind oktober bij haar aanklopte met een vraag over ziekte en dood. Zij wees mij op het verjaardags-effect van wat mij in mijn jeugd is overkomen. Volgende week is het 60 jaar geleden dat mijn geliefde grote zus Marja overleed. Zij die alles durfde wat ik als vierjarige nog niet durfde: ze overleed tijdens een openhartoperatie. Het verhaal van de dood van mijn zusje loopt als een rode draad door mijn leven. In die eerste jaren was haar verlies vooral onbewust vormend voor mij, ook al door de onbewuste manier waarop er in ons gezin met ons verlies werd omgegaan, of beter gezegd: niet werd omgegaan. Het leven gaat door, toch?

Pas vele jaren later ben ik gaan beseffen hoe bepalend zij, haar energie en haar dood is voor mijn voorkeuren, mijn angsten, mijn liefdes en verlangens, voor de uitdagingen die ik

opzoek. We spreken er te weinig over, over de dood in ons leven – over degenen die zo lang in onze ziel aanwezig blijven, over verlies en rouw – want hoe sterk hebben zij ons gevormd?

In deze viering neem ik jullie mee langs verhalen van verlies, hoop en verdriet, en vooral ook naar de troostende kracht van nabijheid, de helende kracht van de liefde voor je gebrokenheid.

In deze viering luisteren we na de voorbeden naar een gedicht uit dit prachtige boek van Bette Westera, dat op muziek is gezet en waar een prachtig filmpje bij is gemaakt. We luisteren naar nog meer muziek, straks om te beginnen naar Eric Clapton, bluesgitarist en zanger, die zijn zoontje van 4 verloor door een val uit het raam van de 54ste verdieping. Hij zingt over zijn verlangen een bezoek aan de hemel te brengen. Singer-songwriter Maaïke Ouboter zingt over het gemis van haar jong overleden moeder.

Helemaal aan het eind van de voorbeden kijken we nog een keer naar het prachtige Ubi Caritas van Kings Return dat ik al eerder op Zoom liet zien, een roep om barmhartigheid en liefde.

Ik wens ons allen een liefdevolle viering.
Laten we gaan luisteren naar Eric Clapton.

Tears In Heaven, *Eric Clapton* <https://youtu.be/JxPj3GAYYZO>

Zou je mijn naam weten,
als ik jou zag in de hemel?
Zou het hetzelfde zijn,
als ik jou zag in de hemel?
Ik moet sterk zijn en door blijven gaan,
omdat ik weet dat ik niet thuishoor, hier in de hemel
Zou je mijn hand vasthouden,
als ik jou zag in de hemel?
Zou je me helpen staan,
als ik jou zag in de hemel?
Ik zal mijn weg vinden door dag en nacht
omdat ik weet dat ik niet kan blijven, hier in de hemel.

Tijd kan je naar beneden trekken,
de tijd kan je knieën doen knikken,
tijd breekt je hart, laat je smeken alsjeblijft,
smeken alsjeblijft.
Achter de deur is er vrede, dat weet ik
en ik weet dat ze er niet meer zijn:
tranen in de hemel.

Zou je mijn naam weten,
als ik jou zag in de hemel?

Zou jij hetzelfde zijn,
als ik jou zag in de hemel?
Ik moet sterk zijn en door blijven gaan,
omdat ik weet dat ik niet thuis hoor:
hier in de hemel.

Gebed om vergeving

Soms vluchten we,
vluchten we van onze medemens en van jou, God,
Soms vergeten we het verdriet van de wereld,
en vluchten we van onszelf,
vergeten we ons ware bestaan.

Soms zoeken we licht,
en vergeten we de duisternis;
zoeken we liefde,
en lopen om de pijn heen;
zoeken we tijdsbesteding
en rennen aan onszelf voorbij.

Krachtige en Tedere,
vergeef ons onze kleinmoedigheid
en steun ons,
opdat we kunnen leven
met open ogen en open armen.

Eerste lezing: Markus 5 – 21-24, 35-43

Toen Jezus met de boot was overgestoken, verzamelde er zich een grote menigte bij hem, en hij bleef aan het meer. Een van de leiders van de synagoge, die Jairus heette, kwam naar hem toe en toen hij Jezus zag viel hij aan zijn voeten neer. Hij smeekte hem dringend: 'Mijn dochter ligt op sterven; kom haar de handen opleggen om haar te redden en te zorgen dat ze in leven blijft.' (...)

Nog voor hij uitgesproken was, kwamen enkele mensen tegen de leider van de synagoge zeggen: 'Uw dochter is gestorven, waarom valt u de meester nog lastig?' Maar Jezus hoorde dat en zei tegen de leider van de synagoge: 'Wees niet bang, maar blijf geloven.' Hij stond niemand toe om met hem mee te gaan, behalve Petrus, Jakobus en Johannes, de broer van Jakobus.

Ze kwamen bij het huis van de leider van de synagoge en zagen daar een groep mensen die luid stonden te huilen en te weeklagen. Hij ging naar binnen en zei tegen hen: 'Waarom maken jullie zo'n misbaar en huilen jullie? Het kind is niet gestorven, het slaapt.' Ze lachten hem uit. Maar hij stuurde hen allemaal naar buiten en ging met de vader en moeder van het kind en de leerlingen die bij hem waren de kamer van het kind binnen. Hij pakte de hand van het kind vast en zei tegen haar: 'Talita koem!' In onze taal betekent dat: 'Meisje, ik zeg je,

sta op!' Meteen stond het meisje op en begon heen en weer te lopen. Ze was twaalf jaar. Iedereen was met stomheid geslagen. Hij drukte hun op het hart dat niemand dit te weten mocht komen, en zei dat ze haar te eten moesten geven.

Tweede lezing uit de Commentaren van de Dhammapada van De Boeddha

Eens verbleef de Verhevene in het Jetavana klooster. In Savatthi leefde toen een vrouw Kisa Gotami, wiens jonge kind plots was overleden. De vrouw liep, verdwaasd, met de baby nog tegen zich aangedrukt over straat en vroeg aan elke voorbijganger of deze geen medicijn kende dat haar zoontje opnieuw tot leven zou kunnen wekken. Niemand kon haar helpen, men lachte haar zelfs uit, tot iemand medelijden kreeg en haar aanraadde om naar de Boeddha te gaan; deze werd tenslotte 'de genezer van mensen' genoemd.

Bij de Verhevene aangekomen deed zij haar verhaal en de Boeddha zei haar naar het stadje te gaan en aan de inwoners mosterdzaad te vragen. Er was wel een voorwaarde aan verbonden. Het mosterdzaad moest komen uit een huis waar nog nooit iemand overleden was.

Iedereen wou haar wat mosterdzaad geven, maar aan de voorwaarde kon niemand voldoen. Iedereen had al eens een familielid, grootmoeder, vader, zus of kind verloren.

Toen kwam Kisa Gotami tot het besef dat zij niet de enige was die met de dood geconfronteerd werd en dat er al meer mensen gestorven waren dan dat er leefden. Door dit besef hield de gehechtheid aan haar zoontje op; ze begroef hem in de jungle en keerde terug naar de Boeddha.

Dat ik je mis

Maaïke Ouboter <https://youtu.be/ObGlgJPCZj4>

Je kust me, je sust me, omhelst me, gerust me
Je vangt me, verlangt me
Oneindig ontvangt me
Je roept me, je hoort me
Je redt en verstoort me
Gelooft me, berooft me
Verstikt en verdooft me
Je ademt en leeft me
Siddert en beeft me
Vertrouwt me, beschouwt me als mens
En weerhoudt me van bozige dromen
Die op komen dagen
De eenzame vragen van eindig geluk
Met je krullen als nacht
Hoe je praat, hoe je lacht
Hoe je stem zo dichtbij als een engel verzacht
In mijn dromen doorstromen,
Oneindige leegtes
Je remt me, je temt me
Je roert en beweegt me

Ik mis je, ik mis je
Ik grijp je, ik gris je
Ik wil je, bespeel je,
Ik roer en beveel je
Om bij me te blijven in donkere nachten
Niet meer te smachten naar jou

Laat me los
Ik moet nu alleen
En houdt me vast als het nodig is
In gedachten
Ik zoek je in alles om me heen
Maar al denk ik soms dat het zo beter is
Kan ik het niet helpen dat ik je soms mis
Ik smoor je, bevroor je
Verlos, en verloor je
Weg naar een andere plek maar ik hoor je
Omarm je, verwarm je
Ik zie je en voel je
Ik aai je, ik streel je
Ik knuffel en kroel je
Je rijpt me, begrijpt me
Verwart en misleidt me
Het schrikt me soms af
Hoeveel ik op je lijk nu
Mijn glimlach, mijn tranen
Mijn liefde voor leven
Het spijt me van alles
Kom help en bevrijd me

Laat me los
Ik kan het alleen
Maar houd me vast als het nodig is
In gedachten
Ik vind je in alles om me heen
Maar al denk ik soms dat het zo beter is
Kan ik het niet helpen dat ik je mis
Ik kus je, ik sus je
Ik doof en ik blus je
Je blijft heel dichtbij me
Maar in mijn hoofd rust je.

Overweging

Afgelopen zomer besepte ik weer hoe bijzonder mijn poes Rumi is. Ze lag op sterven en ik voelde hoe gek ik op haar ben, hoe belangrijk zij in mijn leven is. En toen ze onverwacht opknapte, verraste het mij net zo zeer hoe snel het leven met poes Rumi weer gewoon dreigde te worden. Alsof er geen eind meer is. We leven zo makkelijk door met het idee dat

het eeuwig zo zal doorgaan als het nu is. Het lijkt wel of we niet anders kunnen. We lopen allemaal weg van de dood, tot we verbijsterd constateren dat de dood ook ons leven binnentreedt. We beseffen de kostbaarheid van het leven pas, als we de dood ontvangen als deel van ons bestaan. Want dit is de enige belofte van het leven: “Ik ben maar tijdelijk”. Het is je gegeven, dit leven – ontvang het met zorgvuldigheid en liefde.

Ik zocht voor vandaag twee verhalen uit over de dood van een kind. Jezus en de Boeddha, bij beiden komt iemand in wanhoop vragen om een kind te redden dat op sterven ligt of zelfs gestorven is.

Als eerste het verhaal van de vrouw die haar kind verliest en bij de Boeddha komt. Ze is zo ontzet dat ze in pure ontkenning blijft steken – mijn zoon is niet dood, dat kan niet. Ze weigert de werkelijkheid onder ogen te zien en vraagt iedereen om hulp. Hoe kun je iemand helpen die iets onmogelijks wil: haar gestorven kind weer levend zien?

Boeddha is een leraar van de eigen ervaring. Hij weet dat mensen zelden iets aannemen als hun hart iets anders wil. Hij doet geen poging haar te overtuigen, ze moet het zelf ontdekken. Daarom stuurt hij haar het bos in, figuurlijk dan, met een hoopvolle maar onzinnige klus. “Ik kan je helpen als je me mosterdzaad brengt uit een huis waar geen mensen zijn gestorven.” zegt hij. De vrouw gaat op pad en loopt in het stadje huis na huis af om te ontdekken dat er geen huis is, geen familie, zonder verdriet en verlies. Dat brengt haar uiteindelijk bij zinnen. Ze beseft dat het niet vanzelfsprekend is dat kinderen blijven leven. Het is niet eens normaal en het is ook niet onrechtvaardig als ze sterven. Hoe verschrikkelijk het ook is.

Het andere verhaal dat we lezen is van Jezus waar Jairus zich naar toe haast omdat zijn dochtertje op sterven ligt. En Jezus gaat met hem mee, moedigt hem aan te blijven geloven en hij roept het dochtertje van Jairus weer tot leven, het kind dat al door iedereen was opgegeven. “Talita Kum, meisje sta op” zei hij, en het meisje stond op en leefde. Is Jezus een wonderdokter die zelfs dode kinderen tot leven kan wekken, is dat wat de bijbel ons wil vertellen?

Als ik kijk naar de context van de andere verhalen in het Markusevangelie lees ik dit verhaal niet als een verhaal ter ere van Jezus. Ik besef dat er wat anders gezegd wordt. Midden in het verhaal van Jairus, staat het verhaal van de bloedvloeiende vrouw die de zoom van het kleed van Jezus aanraakt en daardoor geneest van haar kwaal. Jezus draait zich om en zegt haar: je geloof heeft je gered.

En pal na het verhaal van het dochtertje van Jairus is er het verhaal waarin Jezus naar zijn geboortestad komt maar geen wonderen kan doen, omdat niemand in hem gelooft. Hij is ten slotte maar de zoon van de timmerman Josef.

De zeggingskracht van al deze verhalen zit hem dus niet in de wonderkracht van Jezus maar in de wonderkracht van de hoop en het geloof van de mensen om hem heen. Die wonderkracht is weg als er ongeloof is van de mensen, als ze het bijzondere niet kunnen erkennen.

Niet Jezus, maar het geloof is krachtig, en de hoop en de liefde die je ziel reddt.

Ik herinner me het boek met de naam "Talita Kum, meisje sta op" van een Amsterdamse theologe, het spijt me dat ik haar naam ben vergeten, die haar dochtertje verloor. Ze schreef dat haar zoontje iedere zondag bij haar man en haar in bed kroop en zij elkaar verhalen vertelden: "Ik herinner me dat zij ...". Het waren troostende verhalen waarin 3 mensen telkens opnieuw van hun dochtertje en zusje vertelden om niets van haar te vergeten en haar voortdurend in hun midden op te roepen. Zo deelden ze hun verdriet en hun liefde met elkaar. Dát is voor mij de ware betekenis van "Meisje, sta op". Ze was er, ze is er nog steeds. Je weigert te vergeten dat zij leefde, en je blijft elkaar vertellen vanuit je liefde. Je draagt samen je pijn en weigert te vergeten dat zij gestorven is, dat zij leefde, dat zij was, dat zij jouw liefde was.

In het allereerste citaat van Jezus in deze viering, riep hij ons op ons kruis te volgen, want wie bereid is zijn leven te verliezen zal het winnen. Wie zijn verdriet verdringt, niet wilt voelen, zal ook het contact met je hart en dús ook niet met je goede herinneringen verliezen. Je verliest dan je leven. Je denkt misschien jezelf te beschermen maar wat je doet is afstand nemen, afscheid op een koude manier. Als je bereid bent met je verlies te leven, je leven te verliezen, zoals Jezus zegt, dan neem je haar of hem in je hart mee, omarm je je verloren geliefde volledig in je gebroken leven.

In plaats van: "Waarom moet mij dat nu overkomen?" besef je als Kisa Gotami: "Waarom zou mij dat niet overkomen! Het overkomt zovelen, over de hele wereld; waarom zou ik hierop een uitzondering zijn?". De dood komt niet van buitenaf op ons leven toe. Bij ons leven hoort nu eenmaal van het begin af aan dat we zullen sterven. We weten: er is een einde. Je geliefde kan wegvallen, ze zal wegvallen, ze is weggefallen. Ook wij zullen wegvallen.

Hier in de helende ruimte van de kerk, zelfs al is die nu even in mijn huis, hier erkennen we de vergankelijkheid. We moedigen elkaar aan om te accepteren dat we verliezen, en dat dat iedereen overkomt. Dat is goed. Tegelijk is er ook dit besef: als niets blijft, dan is er steeds weer plaats voor iets anders. Daar zit ook troost in, mededogen, je verlies opent weer een wereld voor iets nieuws. Niet direct, niet meteen, en het is zeker niet iets waar je naar uitkijkt, nee. Maar uiteindelijk kun je er wel op vertrouwen dat er weer een nieuwe wereld geopend is.

Niet dat je geliefde vervangen zal worden, dat je pijn miraculeus omgezet wordt in extase, nee – de pijn blijft, maar er is vreugde tegelijk. De wereld is veranderd, er is openheid, een plek waar jij de liefde die je hebt meegemaakt naar toe kunt brengen.

Daar zal iets nieuws ontstaan. Vertrouw erop.

Amen

Pianomuziek – A Sense of Symmetry 1 – Day 1 7 Days Walking – Ludovico Einaudi

Geloofsbelijdenis

God van het leven,
die vreugde vindt in ieder mensenkind,
je bent zorgzaam en je laat ons niet in de steek.
Ik geloof in je.

Jezus, onze naaste,
die mij laat zien wie God is,
je vraagt aan ons om rechttop
het leven tegemoet te gaan.
Ik geloof in je.

Heilzame Geest, ik geloof in je.
Je openbaart je op onverwachte momenten
als wijsheid in mensen die weten wat te doen.
Ik geloof dat jouw kracht zich in mij kan openbaren.

Ik geloof in onze gemeenschap
van mensen die durven zoeken
en durven vieren dat ze jou vinden,
God van het leven.

Samen delen Intenties en voorbeden

Lied: Altijd Overal

Tom Kestens (naar Bette Westera) <https://youtu.be/Mc48Ll-xtxo>

Gebed om liefdevolle vriendelijkheid

Mogen alle levende wezens gelukkig zijn.
Mogen ze leven in veiligheid en vreugde.
Mogen alle levende wezens,
of ze nu zwak of sterk, man of vrouw,
dier of mens, groot of klein zijn,
of we ze al dan niet kunnen zien,
of ze veraf of dichtbij zijn,
of ze geboren zijn of nog geboren moeten worden,
- mogen ze gelukkig zijn.

Laat niemand een ander bedreigen of enig schepsel –
tot welke staat het ook behoort - verachten,
laat niemand door boosheid of haat

een ander schade willen berokkenen.
Zoals een moeder waakt over haar kind, bereid haar leven te wagen om haar enige kind te beschermen,
Laten we zo met een onbegrensd hart
alle levende wezens beschermen en heel de wereld kleuren
met onbelemmerde liefdevolle vriendelijkheid.

Waar barmhartigheid en liefde is, daar is God
Ubi Caritas Kings return

<https://youtu.be/oCQOXY-FWtk>

Slotlied

H.Oosterhuis/T.Löwenthal

Dat ik aarde zou bewonen
niet op vleugels als een arend,
niet in schemer als een nachtuil,
niet kortstondig als een bloem,
niet op vinnen onder water,
niet gejaagd en niet de jager,
niet op hoeven, niet met klauwen,
maar op voeten twee.

Om de verte te belopen,
om de horizon te halen
en wat handen die wat kunnen:
kappen, ruimen, zaaien, oogsten;
met een neus vol levensadem,
met een buik vol van begeren,
met een hoofd niet in de wolken,
wel geheven naar de zon
om te overzien die aarde,
haar te hoeden als een kudde,
haar te dienen als een akker
en te noemen bij haar naam.

Dat ik ben, niet meer of minder,
dan een mens, een kind van mensen,
één van velen, één met allen,
groot en nietig, weerloos vrij
om te zijn elkaar tot zegen,
om te gaan een weg van dagen,
liefdesweg, die ooit zal leiden
naar een menselijk bestaan.

Slotwoord en zegenbede

Lieve mensen, dit is het eind van de zoomviering. Fijn dat jullie er waren, fijn als jullie nog even blijven napraten in de kleine groepjes die Erwin 1 of 2 minuten na het einde van deze viering zal instellen. Maar voor we de wandelgangen van zoom ingaan, eerst nog een slotgedachte en de zegen over de komende tijd:

Bij Kunst en Kitsch zien we de waarde van een bijzondere aardewerken pot ernstig verminderen als er een barst in zit of er een scherf af is. Een vaas die in stukken viel, is niets meer waard.

Leven met een verloren geliefde, is als een stukgevalen leven, met een gebroken hart. Ons leven lijkt waardeloos geworden. Maar in Japan kent men de Kintsugi, de kunst van het met goudlak herstellen van een gebroken waardevolle aardewerken kom of pot. De pot is zorgvuldig opnieuw in elkaar gezet, en de lijnen van de breuk zijn met goud bekleed. De pot wordt er juist waardevoller door.

Zo is je gebroken hart, die door het delen van je verhalen, het delen van je verdriet en liefde geheeld is geraakt, als een gebroken hart dat met goudlak is hersteld. Het is waardevoller, rijker, warmer geworden. Je hartzeer is niet weggemoffeld maar is geworden tot een ereteken van je liefde, in je hart gegraveerd met goud.

Laten we in dit besef deze viering eindigen en er de zegen van de Krachtige en Tedere bij vragen:

Moge de Krachtige en Tedere bij ons zijn
Vandaag, morgen en alle dagen van ons leven,

Moge zij ons zachtheid schenken,
En het lef om ons hart te openen
voor liefde en pijn.
Mogen wij voor elkaar een zegen zijn,
in het leven dat we samen delen,
zo kwetsbaar als het is.

Moge ons diepste wezen,
God in ons leven,
ons daarbij altijd zeer nabij zijn.
Amen